

A m. kir. Nemzeti muzeum könyvtárának Budapesti...

Előzetési feltételek: helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve... Hirdetések díja: czentiméterenként 3 kr.

KÖZÉRTÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda és kiadóhivatal: CIRNER ÉS LINGNER Főter 38. szám alatt... Kéziratok nem adnak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A nemzetiségi sajtóból.

A millennium elleni hajszá.

(—) Az ősz folyamán jeleztük már lapunkban, hogy a nemzetiségi agitátorok Nagy-Szebenben határozatilag kimondották, miszerint ezredéves ünnepünkben részt venni nem fognak és mindent felhasználnak arra, hogy az ellen demonstráljanak.

Ezen bérencz-sajtó élén a „Tribuna“ állott akkor is, midőn a fenti határozatokat kimondták és jelenben is a „Tribuna“ az első, mely a millennium elleni cikkek közlését megkezdte.

Hogy e cikkek a való elferdítését mennyire viszik, és még a történeti igazság meghamisításától sem riadnak vissza, bemutatunk a „Tribuna“ cikksorozataiból egy pár szemelvényt, hadd lássa olvasó közönségünk, mennyire elvetemedtek azok, kik fegyvert fogtak ellenünk, hogy ámitásokkal, való tények meghamisításával rontsák ünnepünk díszét.

A „Tribuna“ 42-ik számának „Mi és a millennium“ című állandó rovatában cikkiró többek között így nyilatkozik:

„Nem képzelem el, hogy léteznék Magyarországon helyes gondolkozású román, szerb,

vagy tót, ki ohajtana, hogy mi részt vegyünk azoknak ünnepélyén, kik erőszakkal magyarosítani és legdrágább ősi kineseinkeket, nyelvünket és nemzetiségünket, elrabolni akarják, kik prehistorikus barbarizmussal legszentebb érzeményeinkben sérteneek, elnyomnak, semmivé tenni igyekeznek, és egy ezred éve halálos ellenségeink.“

Tehát mi román polgártársainknak már ezer esztendeje halálos ellenei vagyunk, prehistorikus barbarizmussal igyekezünk őket megsemmisíteni és ennek dacára ők még ma is élnek, és ily alávaló módon támadnak minket.

Valóban csakis a komolyságából teljesen kivetkőzött, beszámíthatatlan „Tribuna“ reprodukálhat ilyen és ehhez hasonló cikkeket, és csakis ily, polgárainak teljes szabadságot garantáló országban, mint a miénk, jelenhetnek meg büntetlenül ilyen lázító obszcn cikkek. Ők panasznak elnyomásról, midőn, ime, a történelmi mult vakmerő meghamisításával támadást intéznek ellenünk; ők, kik épp ezredéves multunknak köszönhetik, hogy léteznek és anyanyelvükön, intézményeik sértetlen tisztelete mellett élvezik egy szabadságszerető állam minden jótéteményeit. De ha visszaélnék is a sajtóterén a nekik adományozott szabadsággal és büntetlenül ócsárolnak minket, megkapják azért ezek is méltó jutalmukat, a tisztességes olvasó közönség megvetését.

A „Tribuna“ hasábjai napról-napra igazolják azon tétel helyességét, hogy a sajtó-

szabadság félművelt nép kezében nem a szabadság symboluma, hanem a szabadosság-nak mérge és olyan fegyver, melylyel a felvilágosulatlan nép maga-magában tesz kárt.

Beszél még sokat a cikkiró Lueger szájaize szerint, vagyis több ízben a millenniumot folyton zsidó gseftelésnek nevezi. Felhozott vádjait és állításait azonban már számtalanszor hallottuk és így azokat reprodukálni annyi volna, mint olvasóinkat untatni. Nem ismétljük tehát ezeket, de van e cikkben valami igen érdekes, ami nagyon is magán viseli a husos fazekak utáni vágyakozást. Cikkiró ugyanis a következő felhívást intézi olvasóihoz:

„Fel munkára, kitartó, sürgős munkára fel, ti nemzetiségek, kik a történeti hírességű budapesti kongresszuson egyesültetek, tartsunk a millenniumi évben újra egy kongresszust, szerkesszünk újra egy manifesztumot, vigyük azt újra fel a Felső-hez Bécsbe és e manifesztummal protestáljunk a millennium ellen.“

Ezen felhívást intézi cikkiró olvasóihoz és körülbelől a következő gondolatból indul ki: Hátha sikerülni fog megint egy csomó bolondot találni, ki a felhívásnak felül, követ minket Bécsbe, ott Lueger és Steinerrel csinálunk egy kis skandalumot, majd visszatérve az államügyész perbe fog, elítélnek és én Szegedre kerülök, ott ingyenes, fényes ellátásban részesülök, a liga pedig, e jó fejős tehén, fájdalmimat pár ezer frankkal

TÁRCZA.

Márczius 15.

Pályanyertes alkalmi óda. 1896. márczius 15-ikén szavalta: Farkas Károly IV. képezdész.

Szemem a messze mult időket látja: A tespedés napjának alkonyát, Midőn alig tudá a büszke nemzet Megtartani vérrel szerzett honát. Hallom, mint kél a pusztában kiáltás, Szikláról rája visszhang nem felel. „Régi dicsőségünk az éji homályban“ Közönytől eltakarva vesztegel.

S látom, mint derül hajnal kék egünkre, Mint eszmél újra élni nemzetünk; És mint kiáltott hangosan az égre, Hogy rabbillincsebe zárva két kezünk. S szép Márcziusnak megszentelt Idusán Darabra tépi a bilincseket, S a szabadságnak égi dallamában Feledí, mit sokáig szenvedett.

Egy szolganépre szállt az est homálya, Reggelre talpon már egy nemzet állt, S az eszme, melyért akkor lelkesedtek, Egy pillanatra messze, szerte szállt.

És megtevék, mit nem tett meg egy század És annyi év telt el ez egy napon; A mult időkről szóló könyvbe írták Száz év történetét ez egy lapon.

S az ifju hősök elől Tyrtáussal Feledték azt is, hogy még emberek; Örömtől volt a tábor keble telve, Örömkönyben ragyogtak a szemek. Vessen el minden szív, mely fél dobogni És fej, a melyben fél a gondolat! A millió, miként egy ember érzett, Miut egy ember, ki érzi, hogy szabad.

E pillanattól szabad földre sűt le A fényes napnak áldó sugara. Áldásait egy szabad népre osztja Törvényhozásnak békés jogara. S míg eddig ur és szolga közti harczból A visszavonás átkát érezők, E rut viszátkodások elnémultán Egy szebb jövő reménye jött velök.

A gondolat a régi, tépett szárnyát Levetkezé és másba öltözött És szabadon járt büszke szárnyalással Örömujjongás s diadal között. Ki merné himes szárnyát összetépni? Ki merne rája dobni most sarat? Az eszme győzedelmi ünnepélyén A legnagyobb diadalt órat.

A nemzet visszaadva önmagának; Önkény helyén már örendelkezés . . . . Az eszme és erőt ad a magyarnak, S sok milliónak látszik a kevés. A régi rongált és nehézkes bárka, Mit idegen hajó csak vontatott, Megujultan ring, büszke vitorlákat, Evezőket, saját kormányt kapott.

A nap elé is felhők tornyosulnak, A diadallal kivitt győzelem Uj harcrot szűlt, de hol a cserfa helyett; Babért a fejre véres föld terem; A hósi nemzet vérbe fuló testét Vad erőszaknak karja verte le, De a sötét idők után fölébredt Szabadságunknak újra szelleme.

S röpül a szellem, mindig lelkesítve, A csüggedő szivekbe lelket önt És felkarolja életadó keblére, Kit bú, s a kétség le, a porba dönt. Diadalünnep a Márczius Idusa, Hol testet ölte százados remény; Mit itt vívtunk ki, tesz nagyokká minket, S az ezredéves honfű-erény.

Szász Albert, VIII. g. o. tanuló.

és 10—20 frt napidíjjal majd megváltja. Mily dicső gseft lesz ez a millennium évében!

Ha ellenben cikkíró nem ezen elvből indult ki, úgy nem hisszük, hogy a cikket a Sarkantus-utczában, a „Tribuna“ szerkesztőségében írták, hanem Nagy-Szebennek egy más utczájában, egy más díszes épületében, melynek bejáratánál nagy fekete betűkkel díszelgnek e szavak:

„Irrenhaus.“

A pénzügyminiszter Elekes József nagyenyedi pénzügyigazgatósági számtisztet számenlőrré nevezte ki.

Márczius 15. ünnepe.

Jól eső érzéssel jegyezzük fel a magyar szabadság 48-ik évfordulójának az eddigiekhez mérve jelentőségben messze felülmúló ünnepelesét. Városunk minden lakója, s ezek közt — hála Istennek — még sok tanuja ama nagy korszaknak az ezredév mely benyomást tevő emlékezetével egyesítette e nemzeti ünnep szárnyra kelő érzelmeit és szokatlanul nagy számban vett részt a hazafias ünnepélyeken, melyeknek a kellemes tavaszi nap enyhe levegője is kedvezett. A középületeken és számos magánházon a nemzeti zászló lengett.

A Bethlen-főiskolában

délelőtt, az istentisztelet végeztével, volt az ünnepély, melyre a nagy közönség is hivatalos lévén, sűrűn betöltötte az aula tágas esernökát és hazafias lelkesedéssel kísérte az ifjuság szép ünnepélyének minden egyes pontját, gondosan figyelve: kik lesznek utánunk a szabadság nagy eszméjének apostolai, kikre hazánk jövőjének nehéz feladatai hárulnak. A zenekar által szép buzgalommal előadott „Hymusz“-t felállva hallgatta meg a közönség, mely azután Szász Albert „Márczius 15.“ cz. ódájában gyönyörködött s tapssal jutalmazta a szerzőt s a szavaltót, Farkas Károlyt, Máthé Sámuel I. éves theologus tartotta az alkalmi beszédet, gondos figyelemmel emelve ki márczius 15-nek és Kossuth Lajosnak emlékezetét; a derek ifjut megeljenezték, mi remélhetőleg további buzgó tanulmányozásra fogja buzdítani. „Meghalt Kossuthapánk“ cz. dal eleneklése után Ilyes Bálintnak „Kossuth nevét soha el ne feledd“ cz. költeményét szavaltta Derzsi Ödön, ki nek jó előadási tehetségéhez szép reményt fűzhetünk. Petőfi „Nemzeti dala“ nem éppen szerencsés kompozíciója Hubay Jenőnek, de a vegyes dalkar lelkes buzgalommal énekelte s a sok friss hang felvillanyozta a közönséget. Farkas Károly VII. osztályos ifjuban szintén egy tehetséges szavaltót ismertünk meg, ki Farkas Sándor „Márczius 15-re“ cz. költeményét sok hatással adta elő. A közönség megelegedve távozott az ünnepélyről a „Losonezi induló“ hangjai mellett.

Délután.

Már 2 órakor betelt az egész piacztér a különböző testületekkel, az ifjusággal, az ifjuság s a tűzoltók zenekaraival, melyek dallamainak elhangzása után Sebestyén Ferencz IV. éves theologus szavaltta el a tanácsház erkélyéről Petőfi „Nemzeti dal“-át, hatalmas éljenzéstől kísérve. A „Hymusz“ elzengése után lógók alatt, hosszú sorban vonult fel a közönség a sétárra a nagy, fedett táncz helyiségbe, mely azonban most nagyon szűknek bizonyult, úgy, hogy az intelligens közönség egy nagy része is kénytelen

volt a szabadban várni meg az ünnepély lefolyását, míg benn a közönség tüntetőleg adott tetszésének kifejezést a program minden száma után. A theologiai akadémia dalköre kezdte meg az ünnepélyt Petőfi „Imádságom“ cz. dalának lelkes előadásával; a lecsillapuló éljenzés után Török Bertalan m. főjegyző tartott ünnepi beszédet, melyet egy egyes pontjainál, mint bevégeztével, zajos tetszés kísérte. Huber Károly „Szabadság-dalát“ oly lelkesen énekelte a tanító-kepezde dalkara, hogy meg kellett ismételnit. Nagy hatással szavaltta ezután Derzsi Ödön Szabó Jenő „Vak“ cz. költeményét, könyveket csalván számos hallgatója szemébe. A „Szózat“-ot az egész közönség énekelte az ifjusággal, mely azután zászlók alatt összetömörülve s hazafias dalokat énekelve, körmenetet tartott s lelkesedésében sorban felkereste Török Danielt, az ünnepély-rendező bizottság s a 48-as honvédegylet elnökét, Török Bertalant, az ünnepély szónokát, kiket lelkes beszéddel üdvözöltek s kik a megtiszteltetést hasonló lelkesedéssel viszonzották; majd tanáraikat keresték fel s azután szépen eloszlottak.

Ünnepi beszéd.

Tartotta Török Bertalan 1896. márczius 15-én.

Mélyen tisztelt ünneplő gyülekezet!

Az ezredév hajnalán 48-ik évfordulóját ünnepeljük meg ama napnak, mely politikai és nemzeti szabadságunk új korszakának hajnala volt a magyar földön.

Uj korszak kiindulási pontja 1848. márczius 15-e, a legfényesebb napok egyike, melyet dicsőségben, fényben oly gazdag ezredéves történetünk felmutathat, mely ha nem hozta volna magával a szabadság nagy eszméinek megvalósulását, nemzetünk talán most is a középkor roszdás bilincsei között snyalódek; a jobbágy most is földesura földjét turná; az iparost, a kereskedőt most is a czehek elavult korlátai gátolnák; a sajtót most is a cenzura nyomása benitaná; a gondolat, az eszme szárnya szegetten, lomhán várna a szabadság friss szellőjét; a törvény és jogegyenlőség helyett a rendi és személyi kiváltságok tartanak szétszakítva a nemzet társadalmi osztályait; a politikai jogokat csak egyes kiváltságosok gyakorolnák, a nemzet nagy zömének legkisebb befolyása nélkül; egy szóval, Magyarországon lennének nemzetiségek, de nem volna „magyar nemzet“, mely ma politikai és nemzeti szabadságának birtokában, hazafiúi lelkesedéssel üdvözölje az új ezredévet és erőteljesen munkálódjék jövőjének biztosításán.

Mennél inkább távolodunk a gyorsan rohanó idők folyamán 1848. márczius idusától, annál magasabban, annál fényesebben emelkedik előttünk annak jelentősége, a történelmi kritika kérlelhetlen, szigorú bírálata folytán.

Márczius 15-én nyert életet mindazon nagy eszme, vált valósággá mindazon nemes törekvés, melyért a szabadság szeretete által vezérelve, Magyarország legkiválóbb férfiai küzdöttek évtizedeken át. Ha ezen évtizedek történelmét olvassuk, ha gondos figyelemmel késérjük azok buzgó, sokszor sikertelen fáradozását, kiknek főtörekvését nemzetünk boldogulása képezte: egy hírneves történetíróval szólva, úgy rémlik előttünk, mintha Sibylla örök legendájának lennének tanúi. Háromszor jelenik meg Sibylla végzetes könyveivel, melyek a jövődőt foglalják magukban. Első alkalommal csak egy magános ember kérelme, unszólása, a józan ész szava hangzik; neve Eszélyesség. E szellemben

működött gróf Széchenyi István. Másodizben egy szenvedő nép kiált jogaiért és a Sibylla neve: Reform; ezért Deák Ferencz és nagynevű társai küzdöttek. De harmadizben már fegyverben áll és a neve: Forradalom, melyet Kossuth Lajos lánglelke és lángszava kelt fel s mely Petőfi Riadójáról a nemzet százezeit állítja talpra.

Igen! 1848. márczius 15-e a forradalom napja volt, de — a véremlküli, békés forradalomé, mely tiszteletben tartá az uralkodó jogait és céljául a nemzet tagjait elválasztó korlátok és elavult intézmények megszüntetését tűzte ki. Vér folyt Párisban február 22-én s a forradalom Lajos Fülöp király lemondásával végződött. Vér ömlött Palermóban, Milánóban, Berlinben, Drezdában, Bécsben, melyeknek híre lángra lobbantá nálunk is a szenvedélyeket, melyeket azonban csakis a haza s a szabadság önzetlen, nagy szeretete hevített, a véres boszunak minden gondolata nélkül. „Dicsőség e népek, mely jogait egy csepp vér elfolyása nélkül ki tudta vivni. Mit más népek karddal viktak ki maguknak, azt e nép pusztá kézzel, csupán szent lelkesülésének tüze által, egyetértve, elleneit nem legyőzve, de megtérítve, tette magáévá.“

Örök dicsősége e nemzetnek, hogy minden kiváltságos osztálya, mely századokon át első sorban vitta a magyar nemzet létének, a magyar haza szabadságának nehéz harczeit, önként mondott le előjogairól és uralkodója által szentesítetté a törvény előtti egyenlőséget e haza minden fiára nézve; és így méltó önértéssel nyilvánítható a szabadságunkat kivivott rendi jellegű poszonyi országgyűlés felelőssége érzetében, hogy „hivatásának csak úgy felelhet meg, ha már jelen állásában is magát nem külön osztályok, hanem az ősszor nemzet képviselőinek tekintheti, és kötelességeinek körét is e mértékhez illesztheti.“

Örök dicsősége e nemzetnek, hogy „a magyar alkotmányának a kiváltságok ingatag talapzatáról a népszabadság szilárd sziklájára lett áthelyezésénél első gondja volt a jobbágy nép millióinak faj-, nyelv-, valláskülönbség nélkül szabad földbirtokosokká avatása“, milliókat tevén ez által a haza szabad polgárává, a magyar nemzet tagjává. „Hogy az így felszabadítottak közt egész fajok akadtak, melyek rut hálátlansággal fizetnek a magyar hazának azért, hogy egyenlő szeretettel ölette anyai keblét fajkülönbség nélkül minden fiát, ez egy gyászos rovat a vétkek számlakönyvében, de az áldozat erkölcsi becséből semmit sem von le.“

A magyar nemzet ezen dicsősége egyszerű mind három hatalmas elme, három lánglelkű férfi emléket örökíti meg, kik különbözhetek egymástól modorban és eszközeikben, de egységesek voltak a czélban s hazánk végtelen szeretetében. Amit márczius 15-én a híres 12 pontban, mint a nemzet kívánságait, felsorolt a pesti ifjuság, azon eszméknek a törvényhatóságok termeiben és az országgyűlésen hirdetői és kivívói legelső sorban gr. Széchenyi István a legnagyobb magyar, Deák Ferencz a haza bölcsé és Kossuth Lajos, a vész napjaiban a nemzet vezére, a magyar politikai közélet e gigási alakjai voltak. Szavuk a végítélet trombitájának haragósaaként rázta fel a tespedésbe, néma közönybe merült, elfásult lelkeket; riadójukra a nép megismerte önmagát s önjerejének tudatára ébredt; szívet, lelkét áthatotta a jog hatalmas érzete, a szabadság igaz szeretete s a végtelen vágy a nagy és nemes tettekre

melyekkel bebizonyítsa, hogy az egyenlőség, szabadság, testvériség elvei a észre és szívre egyaránt hatottak. Első sorban e nagy férfiak örök dicsősége, hogy a nagy nemzeti eszmékkel egy új Magyarországot teremtettek; az ő halhatatlan érdemük, hogy ez eszmék úgy áthatották a népet, hogy védelmükért lelkesedéssel rohant véres csatákba, fényes győzelmekre s midőn a tulerőnek engednie kellett, nem feledte el a költő fohászatát:

„Még jönni fog, mert jönni kell, egy jobb kor, mely után, Buzgó imadság epedez százezrek ajakán!”

És íme, a gyász éveit után újra e hatalmas triász felé fordult a nemzet tekintete. Gróf Széchenyi István híres „Blick”-je figyelmezteti a nemzetet az új hajnal pirkadására; azután Deák Ferencz jelöli ki meg nem ingatható igazságérzetével alkotmányos életünk új korszakának alapját az 1848. évi törvényekben, és Kossuth Lajos lángszelleme tartja ebből a távolból is a nemzetet közfígyelmét.

Immár mindnyájan az örök nyugalomra tértek dicső harczaik után; de örökségül hagytak nemzetünknek egy nagy kincset: a szabadságot, s egy nagy kötelességet: nemzeti szabadságunk megtartását és fejlesztését.

És én hangsúlyozom a reánk hárult nagy kötelességet, „a nemzeti szabadság megtartását és fejlesztését”. Oh, ne higgye senki, hogy a muszka invázió s az osztrák abszolutizmus voltak nemzeti szabadságunk legnagyobb ellenségei, s mert elmúlt ez a veszedelem, mi teljes nyugalommal, gondtalanul élhetünk. És ne higgye senki, hogy immár teljesítve, életbe léptetve van mindaz, minek megvalósítását ezelőtt 48 évvel a magyar nemzet kívánságaképpen programmba foglalták. A közönyösség hazánk közügyei iránt, a nemzeti érzület fogyatékos volta, nemzeti történelmünk nagy tanulságainak semmibe vétele, párosulva a jogalapot nélkülöző tulzásokkal, rosszakaratú botrányokkal és ellenséges, elvakult elemek hol titkos, hol nyílt támadásával, erős, kitartó munkára és hazafias kitartásra intenek bennünket; de egyszermind szükségessé teszik, hogy a multak emlékezetére, s vele a nemzeti önérték, koronként felfrissítették s a nemes példák hatása által mind szélesebb körben terjesztessék.

„Hömpölyög az élet árja s annak minden habverése a röppenő percek folyton megújuló gondjaival a mult emlékezetére egyegy (iszap) réteget borít; de a magyar hazafiság hatalmas nyilvánulásának emlékezetére még nem borított s egyhamar nem is fog borítani. Napról-napra ritkul bár, még ott vannak a nemzet szeméi előtt a „névtelen félistenek” dicső seregének maradványai, kiknek néma ajkai is szívrazó ékesszólással intik a nemzet lelkiismeretét, hogy emlékezzék! Emlékezzék a dicsőséges harcokról, miket a hazáért vívtak, megmutatva, hogy mire képes a magyar oroszlán, ha szent jogainak sértésével, létérdekeinek bántalmazásával szenderegéséből felrázták, és ez az emlékeztetés lehetetlen, hogy élesztőleg ne hasson a nemzeti önbizalomra, mely nemzeti jogaink érvényre jutásának legbiztosabb záloga.”

Küzdjünk tehát törhetetlen lelkesedéssel a szabadságért s az igazságért! Előre mindnyájan! Ugy áldjon meg a magyarok Istene!

Levelezés.

Márczius 15-ének ünnepélye.

Abrudbánya, 1896. márczius 16.

Mint minden évben, úgy ez évben is, kis magyarságunk márczius 15-ét a nagy nap emlékéhez méltó ünnepélyvel ülte meg, s így igazán haladatlanok lennünk, ha annak lefolyásáról egy pár sorral meg nem emlékezünk. A műsor, melyet a rendező bizottság nagyon csinosan állított össze, a következő volt: 1., Hymnus, zenekísérettel éneklés a közönség. 2., Felolvasás, tartja Képes Ferencz ur. 3., Zongora, 4 kézzel előadják: Képes Mariska és Erzsike kisasszonyok. 4., Szavaltat Boér Giza kisasszony által. 5., Csatadal, előadja a dalkör. 6., Hazámhoz, (költemény) írta Bedő Árpád, szavalja ifj. Képes László. 7., Zongorán játszik Böhm Adél kisasszony. 8., Szavaltat Bedő Árpád által. 9., Zongora hat kézzel, előadják Képes Ferenczné ó nagysága, Képes Mariska és Erzsike kisasszonyok. 10., Szavaltat Nagy Erzsike kisasszony által. 11., Szózat, zenekísérettel éneklés a közönség. A lélekemelő ünnepély lefolyása sok igaz magyar ember szemébe könyeket csalt s nem hiába, mert az összes közreműködők mind megannyian művésziileg oldották meg feladatukat. Igazán elmondhatjuk, hogy oly szép és összevágó ünnepélyt rég nem látott s hallott Abrudbánya művelt közönsége.

Az ünnepély lefolyása után a fiatalság tánczra kerekedett, mely folyt egész lelkesedéssel reggelig.

r. i.

Verespatak, 1896. márczius 13.

Azotín-gyár. — Nehezékpénzalapi orvos-választás. — Eljén Bánfi!

Még élénk emléktünkben él azon idő, amidőn mi verespatakiak a bányászatunk műveléséhez feltétlenül szükséges rob-por-t Aradról s Isten tudja, hogy honnan kellett hozatnunk. Szomorú idők voltak ezek. A rob-por-t nagyon drágán kellett vennünk, sőt sokszor nem is kaptunk s a bitelezésről alig volt szó, mert az elárúsító is készpénz lefizetése mellett kaphatta e veszedelmes természetű „árut.” Bányáinknak alig egy nyolczadát művelhették s munkahiány miatt szegény bányász munkásaink elvándoroltak, más helyt kerestek meg nehéz munkájuk árán mindennapi kenyerüket, melyet e nagy áron sem voltak képesek szülőföldjükön megszerezhetni. A bányászati pangás már nagyon is érezhető volt, az aranytermelés nagyon csekély s — bizony nem nagyot mondok — sok ezer éves bányászatunk a végpusztulás örvényének szélén állott. Ezen a szomorú állapoton segített Verespatak két derék szű.öttje és tekintélyes polgára: Ebergyényi Mózes és Dregán János urak. A hetvenes évek közepe tájt iszonyú sok járás-kezelés, intrikával való megküzdés után, nagy bajjal Verespatakhoz közel Bisztra községben nagy költséggel egy azotín rob-por-gyárt létesítettek. Nagy lendületet adtak ezzel bányászatunknak. Nagyon olcsó és nagyon jó rob-por-t kaptunk minden időben s ami fő: a szegényebb bányatársulatokat a hitel jótételében is részesítették s Bisztra község lakosaira nézve is, — kik ott minden időben jól, becsületesen és pontosan fizetett munkát kaptak — valamint a környék bányászatára e gyár valóságos áldás lett.

A gyár tulajdonosai valóságos patriarkális becsületességgel vezetik a gyárt; felügyelők s a munkásoknak atyjok, kik reklám nélkül

csendben, rendben, a törvények és szabályok lelkiismeretes betartásával a gyárt fokozatosan fejlesztették s a fejlődéshez képest a rob-por-árát leszállították. Ezelőtt másfél évvel egy munkás férj becsületében megsértve, öngyilkosságra vetemedett, s azt oly módon követte el, hogy a gyár szárítójában levő puska-por-t felgyújtotta s nem csak őt magát röpitette az ég felé a rob-por, de még két társát is s magát a gyárt is oly állapotba tette, hogy annak helyrehozása 40.000 frtnál többbe került. Ez nagy baj, nagy szerencsétlenség volt, de — mint a közmondás is mondja — „a szerencsétlenség nem jár egyedül.” Itt is beteljesült ez, mert — mint halljuk — a rob-por-gyártáshoz, illetőleg a ujonan való felépítés- és berendezéshez szükséges engedélyt nem akarják megadni. Hogy mivel indokolják, ezt nem tudjuk, de ha ez való volna, — amitől az Isten óvjon — ez esetben bányászatunkat végeredményében a pusztulás veszélye fenyegeti s két derék magyar hazafit, kifogástalan becsületű férfit, a közügyek lelkes bajnokait, a polgári erények mintaképeit teszi anyagilag tönkre. Vége volna annak, hogy, mint eddig, olcsó rob-por-t kapjunk. A szegényebb bányatársulatok elpusztulnának, a jobb módú társulatok üzemei, költségei tetemesen növekednének, adósságaik szaporodnának, későbbben, de biztosan az előbbieksorsára jutnának s szegény bányamunkásaink ismét kezökbe vehetnék a vándorbotot, más helyt keresni meg kenyerüket, mert itt „nincsen számodra hely”, bányáink pedig a hollangerek (bányatolvajok) marta-lékává válnának. Nem a rossz proféta hamis jövendölése mondatja velem, hanem az itteni viszonyok alapos ismerete, amelynek alapján csak így lehet következtetni és jövendölni.

Hogy ez be ne teljesüljön, egyetlen reményünk: a megye. Sok bajtól megmentett ez minket. Sok jót, többek közt a nagytó rekonstrukcióját köszönhetjük neki, mindig csak jóakarattal tapasztaltunk részéről; most is erősen hisszük, nem hogy az bennünket elpusztulni s magasra feljutó hatalmas szavával elenyészteti a nyugoti havasok bányászatát végpusztulással fenyegető nagy veszélyt. Amen.

Az abrudbánya-verespataki nehezékpénzalap f. év és hó 11-én gyűlést tartott, melynek egyik s Verespatakra fontos tárgya volt: a halálozás folytán megürült al-bányászorvosi állásra folyamodók közül az arra érdemes pályázókat kandidálni. Öten pályáztak s ezek közül csak egyet nem kandidáltak (dr. Volf Simont, ki diplomáján kívül semmi más okmányval nem szerelte föl pályázati kérését), a többi mindegyiket. A választásra bocsátottak nevei: dr. Egri, (kinek predikátuma: nagyenyedi), dr. Somogyi, dr. Gross és dr. Jórend. Ezek közül csak dr. Egri tudja felmutatni az alap alapszabályaiban megkövetelt két évi gyakorlatot, de mégis aligha ettől el nem térünk, mert dr. Jórendnek már a neve is oly biztató, hogy ama nem tőle függő hibát, hogy későn bocsátották az emberiségre, elnézzük neki és megválasszuk bányászorvosnak. Csak aztán feleljen is meg nevének, legyen méltó kollegája és társa dr. Bláha Gábornak s mi biztosítjuk, hogy épp oly szeretettel és becsülettel fogunk iránta is viseltetni, mint az utóbbi iránt, ki igazán „hivatásának magaslatán állt.”

Aznap délután más gyűlésünk volt. Verespatak, Bucsum, Korna, Mogos, Muska

közsegek egyesített képviselőtestülete derék főszolgabíránk, Imreh Károly elnökle alatt tartott gyűlést, melynek célja: a verespataki körorvos választása volt. Itt két pályázó volt: Bánfi és Volf. Persze, hogy Bánfit választottuk meg, ki ugyan sem nem miniszter-elnök, sem nem báró (ámbar a neve előtt levő dr. br.-nek is lehet olvasni), de ennek a neve is oly tiszteletre méltó, hogy mi huszonnegy próbás mamelukok mást nem választhattunk, ámbar jól tudjuk, hogy 50 kr árán jutott hozzá, de a név nimbusza az utóbbi tenyre is fényt vetett és bizalmat gerjesztett. Tehát: éljen dr. Bánfi!

In.

Vegyes hírek.

— **Virágbazár.** Szombaton és vasárnap délután 4 órától kezdve a szegény tanulókat segélyező egyesület lelkes hölgyei szívesen látják a jó szívű és nemes lelkű közönséget egy kis kellemes időtöltésre. A programot már közöltük lapunk múlt számában és csak röviden jelezzük, hogy a belépti díj 30 kr; két napra szóló személy-jegy, melylyel bármikor lehet jönni-menni, 50 kr. Étél- és italneműeket bárczaváltással, határozott, olesó áron lehet kapni. Virágok, csokrok, déli gyümölcs szintén méltányos díj mellett, szivarkülönlegességek a tőzsdei szabott áron lesznek árusítva. Első nap esti 10 óráig tart a mulatság; vasárnap pedig, amidőn a sorsolás is lesz, még pedig a többek közt: szép ezüst és más értékes tárgyakra és Kasselik Emilia k. a. által festett csinos dolgokra, — éjjel 12 óráig. Nagyon kellemes meglepetés lesz a sok kedves szép leány változatos costume-öltözékben, kiknek a posta bizonyosan sok szép levelet fog szállítani a szintén csinos costume-ben forgoló kis postások által. A levélké postaszekrénybe dobandók s koronként szét fognak küldetni 5 kr kézbesítési díj mellett. Hölgyeink közül a buffetben részt vesznek: Barabás Károlyné, özv. Farnos Elekné, Kovács Józsefné, Lenk Lajosné, dr. Magyar Károlyné, özv. Malom Zsigáné, Morágyi Istvánné, dr. Mátyás Mihályné, Szigethi Jánosné, Vajna Janka, Asztalos Ilona, Bisztricsány Katicza és Teréz, Grün Johanna, Kasselik Emilia, Lamács Lujza, Lóte Melinda, Kolombán Eszti, Végh Katus, Will Adél, Vincze Ara és Zelma. A pénztárnál, Czirner Józsefné, Fűzi Katinka, Folyovich Sándorné, Havas Gyuláné, Hováth Miklósné, Klimes Károlyné, Kovács Gyuláné, Müller Mihályné. A s á t r a k b a n á r u l n a k: Józsa Zsigmondné, Kövér Jánosné, Keresztes Józsefné, Makoviczka Ottóné, Medgyes Erzsébet, Uray Lászlóné, Boér Erzsé, Müller Irén, Morágyi Margit, Reinhold Ella és Klotild, Szilágyi Gizi, Folyovich Anna és Tóth Irén, Lóte Pirozka, Váró Jolán, Gyarmathy Bella, Horváth Margit. A sorsjátékot dr. Bocz Józsefné, Dömök Erzsébet és Fogarasi Beláné rendezik.

— **Márczius idusának** a megünneplése a polgári leányiskolában. A polgári leányiskola önképző-köre márczius idusának emlékére folyó hó 17-én ünnepélyt rendezett, mely zongora, ének és szavaltatokból állott. Nem fűzünk kommentárt e dicséretes tettehez, mert úgy is tudjuk, hogy szakavatott kezek által vezetett önképző-kör csak is jeles dolgokat produkálhat.

— **A nagyenyedi tanító-képző intézet** önképzőköre márczius 15-ikét a következő műsorral ünnepelte meg: 1. „Szózat“-ot

énekelte az ifjuság. 2. „Talpra magyar“-t szavaltta Kolombán István. 3. Alkalmi beszédet mondott H. Szántó István, ifjusági elnök. 4. Jakab Ödön „Márczius 15-ike“ cz. költeményét szavaltta Nagy Károly. 5. „Hymnusz“-t énekelt az ifjuság.

— **Márczius 15-ike Gyulafehérvártt.**

A tett előkészületek után a várakozásnak teljesen megfelelő volt a tegnapi d. u. 6 órától kezdőleg megtartott márczius 15-iki ünnepély, melynek kimagasló pontja 1. a dr. Zlamál Ágost alkalmi beszéde. 2. dr. Péter János felolvasása és 3. Halmi István szavaltata volt. A teljes harmoniummal közreműködött E. M. K. E. dalárda sem hagyott kívánni valót. Dr. Zlamál Ágoston tanár beszéde úgy gonddal s bő tanulmányonval összeállt, tartalma által, valamint a szónoki előadás tiszta, érzésteljes hangjával a hallgató nagyszámú közönség figyelmét annyira lekötötte, hogy csak egy-egy mondat befejezése után elharsant eljenzés zavarta meg a terem mély csendjét. Sajnáljuk, hogy dr. Péter János ur felolvasásából a tanuló gyermekek zaja miatt csak a néha-néha hallottakból szerezhetünk meggyőződést arról, hogy az szintén bő, alapos tanulmányról tett tanúságot s a felhozott történeti alakok (Szechenyi, Kossuth) méltó jellemzése lelkésítő példakul szolgálhattak a hallgatóknak. Halmi István ur szavaltatát korrektsége által elért teljes sikere dicséri. Az ünnepélyen különbség nélkül részt vettek a különböző rangú egyéniségek; szóval a szó szoros értelmében „nemzeti népnepet“ ültünk. Gyulafehérvártt 1896. márczius 16. Tisztelettel B a l á z s.

— **Halad Enyed.** Nagy-Enyed városa a millenniumi évben ugyancsak keményen hozzáfogott az építkezéshez. A Magyar-tuczában az új kaszinó helyiség és anyakönyvi hivatal építéséhez hozzáfogtak Zyda építész emberei; remény van, hogy július elejére teljesen készen lesz. Épít még Nagy Gyula pénzügyi titkár, Miksa Elek nagy birtokos stb. Szóval Enyeden ez évben az építések nagyon is kívánatos mérvben indultak meg, és ha még megérjük azt is, hogy a jövő farsangon az új és diszes táncsteremben tánczolhatunk, s ha a kollégium is gyorsan elhatározná magát a „Két Hattyunak“ s a mellette levő 2 ócska teleknek szép bérházul való kiépítéséhez, a millenniumi év csakugyan haladást fog jelezni.

— **Az első szalonka.** A kedvelt madár első példányát ez idényben Fonyi József ejtette el Nagyenyeden e hó 17-én a „Czifra“-nál. Föl-föl nimiródk a dicső szalonkalesre.

— **Értesítés.** A nagy. kir. 9. honvédszázad részére az 1896. évi tavaszi pótlóvadász jelzett parancsnokság 696—96. sz. a. kiadott hirdetménye alapján Nagy-Enyeden a városház előtt 1896. évi április 7-én fog megejtetni.

— **A nagyenyedi vadász-társulat** ezennel közhírré teszi, miszerint az 1883. évi XX. t. cz. 16. §-a 3-ik bekezdésében foglalt rendelkezések megszegése esetén, ha ugyanis a vadászatra jogosítottakon (társulati tagokon) kívül bárki Nagy-Enyed város határa avagy erdejére bármi faju ebeket kivisz vagy kibocsát, azok a társulati tagok vagy a társulat megbízottjai vadászterületi felügyelők és vad-őrök által az 1883. évi XX. t. cz. 14. §-ában gyökeredző jognál fogva mint kőbor ebek, minden kárpótlás nélkül le fognak lövetni. Aki pedig a vadak fiai elfogja, a madarak fészkeit (kivéve a vadász-törvény 12. és 13. §§-ában említett

ártalmasokét) elrombolja, tojásait elszedi: a vadásztörvény 30. §-a alapján 1 forinttól 10 frtig terjedhető pénzbüntetettel vagy behajthatatlanság esetén megfelelő elzárással fog sújtatni.

— **Csontváz óra.** Egy indiai fejedelemben birtokában van a legsodálatosabb óra, melyet valaha készítettek. Az óra külseje csak olyan, min minden más rendes óráé; a mutató lap felett van egy fémlemez, melyen összevissza hányt emberi csontok hevernek. Tizenkét teljes csontvázra való csontok és koponyák vannak ott együtt. Mikor a mutató az első órát jelzi, az egy csontváz képzéséhez szükséges csontok hirtelen összeilleszkednek, a csontváz felugrik, felkap egy kalapácsot s egyszer ráút a lemez fölött levő gombra; mihelyt ez megtörtént, visszamegy a csontakáshoz és széthull. Két órákor két csontváz emelkedik föl s üti meg a gombot, tizenkét órákor pedig az összes csontok tizenkét csontvázzá illeszkednek s valamenynyien megkongatják a harangot, aztán visszamennek helyeikre és szétesnek.

— **Eltolt templom.** Tudvalevő dolog, hogy Amerikában lakóházakat, szállókat stb. el szoktak tolni egy helyről a másikra. De amrt legközelebb Chicagóban fognak művelni, az már mégis a mesessel határos. Arról van ugyanis szó, hogy a Michigan avenue és a 23. utca sarkán levő templomot 15¹/₂ méterrel eltölik s azon felül 1.83 méterrel fölemeljék. A templom masszív köéplet hatalmas pillérekkel és 68-62 méter magas toronnyal. Hosszusága 30-5 méter és alakja szabálytalan. A templomot a Metropole-szálló tulajdonosának megbízásából és az ő költségére tölik el, aki erre a célra 200000 forintot ajánlott föl; az eltölésre pedig azért van szüksége, mert a templom szállójának egyik oldalát elsötétítette. Az eltölés mindössze három hónapot fog igénybe venni. A munka vezetője, Sheeler Harvey kijelentette, hogy az egész épületet 1600 csavarral fölemeli s aztán aczélsíneken eltöli.

— **Sikkasztó lelkész.** Genuában kinos feltűnést kelt Don Parodi lelkész szökése. A tisztelendő ur, mint a püspöki papnövelde igazgatója, 300,000 lirát sikkasztott és ezt az összeget a tőzsdén eljátszotta. Tettének levélbeli beismerése után Svájcba szökött. Don Parodi neve néhány év előtt a sanctorpelei madonna képével üzött visszaélés által vált ismeretessé. A szemét mozgó madonna csodáját ugyanis egy kis bűvészkedéssel Don Parodi idézte elő.

— **Közgazdasági Napló.** A Közgazdasági Napló, amelynek egy kitünő újságíró, Braun Sándor a felelős szerkesztője és a kiadó-tulajdonosa, Magyarország legelőkelőbb napilapjai közt a jegelső sorban áll. Vezető cikkeit a magyar politikai élet legkiválóbb emberei írják. Politikája a tiszta nemzeti szabadelvűség útján halad. Politikai információ és hír-rovata gazdaságukkal, aktualitásukkal, élénkségükkel tűnnek ki. Tárcazarovátát magas irodalmi nivó, kiváló izlés és választékosság jellemzi. Nagy súlyt helyez a művészeti tartalomra is. Távirati rovata a leggazdagabb. Közgazdasági része nagy alapossgal megirt cikkei, bő információális anyaga, kimerítő értesítései, feltétlenül megbízható tőzsdei tudósításai és árjegyzései következtében a magyar sajtóban valósgal páratlan. A Közgazdasági Napló járátása a magyar értelmiségnek, a gazdaság és kereskedővilágnak valóban érdeke és szükséglete. Mutatványszámokat kívánatra nyolcz napig ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Teréz-körút 23. A Közgazdasági Napló, amelynek egész évre 14, félévre 7, három hónapra 3 frt 50 kr, egy hónapra 1 frt 20 kr az előfizetési ára, a magyar közönség érdeklődésére, az egész országban való nagy elterjedésre tarthat számot.

— **A tullicizált Kathod-sugarak.** Párisból jelentik: Egy Murat nevű ur Havreből olyan fényképeket küldött be a párisi tudós-akadémiának, melyeket minden villamos fény nélkül csak egyszerűen az Auerizzóláng hatása mellett vett föl egy elzárt faszekrényen keresztül. Az így nyert fényképek még jobbak a Röntgen-féle Kathod-sugarak által készített fényképeknél. Murat szerint az ilyen képekhez elegendő az ultra-viola fény.

— **Kerti kedvelőknek.** Műhle Vilmos temesvári magkereskedő által az idén kiadott, nagy, felette gazdag képtartalmú és érdekes rózsá-, fa- és növényjegyzékben feltűnően nagyszámu újdonságokat találunk, kertek és a mezőgazdaságra nézve nagy fontossággal bíró hasznos és takarmánynövényeket és a kertészetre különösen sok főzelék, dinnye és virágújdonságot, melyek kiváló diszisek lesznek az illető kerteknek, amiért is a 110 nagy quart oldalos díszes árjegyzéknek ingyenes hozatalát melegen ajánljuk, mely átolvasva, sokak részére számtalan hasznos tartalmat, amennyiben abban sok tenyésztési utasítás és közelebbi leírás is foglaltatik. Ugyanitt jelenik meg a „Rózsá Ujság” is, mely az Osztrák-Magyar birodalomban a maga nemében az egyedüli szaklap, bő tartalommal és felette művészi kivitelű színes műmellettekkel, — rózsák az eredeti után festve — melyet minden magyar rózsabarátnak a legmelegebben ajánlunk. Az árjegyzék egyenesen Temesvárról kérendő, mely azonnal küldetik meg.

— **Háziasszony.** Ilyen cím alatt indul meg pár hét múlva a szék- és fővárosban Zilahy Ágnes szerkesztésében egy minden ízében magyar háziasszonyoknak való ujság. Zilahy Ágnes neve nemcsak valódi magyar szakácskönyve révén ismert hölgyközönségünk előtt, de mint szellemes író is jó hírnévnek örvend. Ezt mutatja különben az a páratlan siker, amely ez évben megjelent „Gazdasszonyok naptárát” is érte. E naptár három hét alatt két kiadást ért s mégis alig jutottak példányok belőle a vidékre. Lapjának megindításával a magyar hölgyközönségnek egy régi óhaját kívánja teljesíteni s hisszük is, hogy nagy lesz annak a közönségnek száma, amely lapja köré fog csoportosulni. A Zilahy Ágnes lapja kéthetenként fog megjelenni bő tartalommal, izlises kiállításban. Foglalkozni fog e lap a főzésen kívül mindenféle háziasszonyi teendőkkel, u. m.: varrás, foldozás, kézimunka, ruhaszabás, stb. stb., úgy hogy ez valódi tanácsadója lesz minden háziasszonynak; e mellett szórakoztató szépirodalmi részzel is fog birni. Ha megmondjuk, hogy ez az irány a hírlapirodalomnak nálunk alig van képviselve, úgy örömmel üdvözölhetjük Zilahy Ágnes lapját, amely ily gazdag tartalom mellett mindenki által hozzáférhető lesz csekély előfizetési ára révén, mert az egész évi előfizetési díja e lapnak csupán 6 forint lesz. Aki a pár hét múlva megjelenő mutatószámot birni óhajta, egy levelezőlapon megrendelheti a „Háziasszony” kiadóhivatalánál Budapest, Kerepesi-ut 46. sz. III. emelet 39. ajtó. Mutatószámok ingyen és bérmentve küldetnek.

Apróságok.

Mély gyász.

Részvétlátogatás alkalmával folyik le a következő párbeszéd:

— Elképzelem, hogy az ön fiát mennyire lesújtotta, hogy az ő szeretett nagybátyja meghalt!

— Oh, valósággal kétségbe volt esve; nem bírt sem enni, sem aludni!

— S egény fiu! S ugy-e bár, ő az egyetlen örökös?

— Nem. A nagybátyja mindenét szolgálójának hagyta.

De már akkor késő lesz.

Egy apának szemére lobbantották, hogy fiát nagyon korán szorítja a házasságra.

— Várjon még, — mondják neki — várjon addig, míg megjön az esze.

— Akkor késő lesz, mert nem vesz többé feleséget.

Szövetkezés.

— Megbukott az ön tragédiája?

— Meg bizony. És az ön vigjátéka?

— Az is.

— Tudja mit?

— Nos?

— Irjunk együtt egy színművet!

Irigység.

Egy házaspár az erdőben sétál; az asszony egyszerre megáll egy levágott fatörzs előtt és gyűrűt olvassa.

— Lásd, Alfréd, ezt a fát nagyon irigylem.

— Miért, galambom?

— Mert annyi gyűrűje van, a hány éves, én nekem pedig — még mindig csak egy gyűrűm van.

Huzó Viktor mondása.

A nagynevű francia író egy ízben omnibuszon utazott; egyszerre egy gyönyörű fiatal asszony lép be a kocsiába, de még mielőtt le birt volna ülni, a lovak hirtelen megindultak, a kocsi nagyot zökent és a szép asszony Hugó ölébe esett. A fiatal hölgy zavarba jött és alig hallhatóan suttozta:

— Bocsánatot kérek, uram . . .

— Én pedig köszönöm önnek . . . felelte a költő.

Gyöngéd figyelmeztetés.

— Ön a leányom kezével negyvenezer forintot kap.

— Hüm . . . de az ön leányának két keze van!

A szerkesztőségben.

Egy ur (izgatottan): Vigye az ördög az önök lapját!

A szerkesztő: Miért?

Az ur: Önök tegnapelőtt azt írták, hogy egy tolvaj behatolt a lakásomba, fölfeszítette az íróasztalomt és ellopta a benne levő pénzt; a tolvaj szerencsére nem vette észre az aranyórát, mely egy másik fiókba volt zárva.

A szerkesztő: Nos, nem így volt?

Az ur: Persze, hogy így volt, de a gyalázatos ember a mult éjjel megint behatolt a lakásomba és elvitte az aranyórát.

Közgazdaság.

A borok feltöltögetése. Az új bor, mivel még sok benne a szén-sav, mely elszáll, a bort megapasztja, gyakran kell töltögetni; legalább kéthetenként egyszer. Száraz pinczében szintén gyakoribb töltögetést kíván a bor. Rendesen, sem száraz, sem tulságos nedves pinczében a már teljesen megtisztult ó-borok 4—6 hetenkint töltögetendők. A hordót mindig annyira föl kell tölteni, hogy az akona — a levegő teljes kizárását jelezze — néhány csepp bort ki-

nyomjon. Akonának célszerűbb 15—18 cm-teres dugókat használni, mint rövidet; mert a hosszú akona még akkor is a hordóba ér, midőn az leapadt s ezért a bor rajta felszivárog. A nedves akona pedig mindig légmentesen zár. Töltögetésre mindig egészen tiszta, egészséges, jó minőségű bort használjunk. Ellenkezőleg könnyen megromthatjuk az egész hordó tartalmát. Lehetőleg hasonló vagy jobb borral töltögetünk és sohasem rosszabbal. Vannak, akik az összetöltögetett seprő megtisztult részét használják töltögetésre. A lehető legrosszabb szokás, mert az ilyen bor tele van erjesztő és egyéb mindenféle gombával, mely képes az egész hordó bort tönkre tenni.

A kiállítás mint vásár.

Az időleges állatkiállítások sikerét és hasznos voltát lényegesen emeli a kiállítás alkalmával fejlődő adás-vevési forgalom és a kiállított állatok kelendősége.

Az összes kiállításokon ezért meg van engedve, hogy az állatok adás-vevési tárgyát képezzék; a használati lovak és a hizómarhák tulnyomó részét pedig a kiállítók már egyenesen oly célból hozván a kiállításra, hogy itt azokat megfelelő áron eladhassák, a kiállítás ezen két csoportjánál a kiállításoknak szinte vásári jellege lesz.

Ennek megfelelőleg a rendező-bizottság intézkedni fog az iránt, hogy a kiállításra, úgy az eladni, mint a venni szándékozó közönség a vásárlási ügyletek lebonyolításához szükséges föltételeket, valamint a hasonló alkalmakkor szokásos kényelmi intézkedéseket megtalálja, és nevezetesen gondoskodni fog:

1. hogy a vásárrendészeti hatósági közegek a kiállítás tartama alatt a helyszínén legyenek;

2. a tulajdonjog-átruházási igazolások az állatok marhaleveleire késedelem nélkül reávezetessenek;

3. az adás-vevésből származó pénzügyletek kellő kényelemmel legyenek a helyszínen lebonyolíthatók; és

4. az árak hitelesen közöltessenek.

A kiállításokon a vásár szempontjából követendő szabályok a következők:

1. Az utolsó bejelentési határidő letelte előtt bejelentendő, hogy a kiállításra bejelentett állat eladó-e, és ha igen, minő áron. Az állat eladó volta a katalógusban meg fog említettetni, valamint a tulajdonos által kért ár is.

2. Minden tényleg eladott állat után, a lovak kivételével, a kiállítási térdíjon felül azon vásári helypénz is fizetendő, amely a székesfőváros vásáraitra megállapítva van.

Ezen díjak: minden darab szarvasmarha után 80 kr, borju után 15 kr, juh után 1 krajczár.

3. A vásári díjak a kiállítási irodában működő vásári közegeknek a tulajdonjog-átruházás bejelentésekor fizetendők.

4. Lovak után vásári helypénz nem fizetetik.

5. Lókiállításokon, tekintve a lóvásárok különleges voltát és az ezredéves kiállítás vásári részének nemzetközi jelentőségét, az adás-vevésnek közvetítésére, a pénzügyletek lebonyolítására és általában a vásári ügyletek vezetésére, a rendező-bizottság a lötenyésztésre alakult részvénytársaság közreműködésével, egy minden tekintetben megbízható szak-egyént fog a kiállításra alkalmazni, kire úgy az eladó, mint a vevő közönség vásári ügyeinek elintézését megnyugvással reá fogja bízhatni.

Ezenfelül loárveréseket is fog a bizottság a kiállítás tartama alatt rendezni.

Az árverésen való eladásért, valamint a rendező-bizottság megbízottjának közbenjárásáért a vételár 1 százaléka fizetendő.

Ezen díjat mindig azon fél fizeti, aki a közbenjárást igénybe vette.

Ha az eladó és vevő közösen vették igénybe a közvetítést és más megállapodás nincs, a díjat felerészben megosztva, mindkét fél fizeti.

6. Aki lovát az árverésen eladni, vagy az eladásnál, illetőleg vételnél a rendező-bizottság meghatalmazottjának közvetítését igénybe venni kívánja, ezen óhaját a rendező-bizottságnál, vagy közvetlenül a meghatalmazottnál bejelenti, de sem az árverésen való eladás, sem a közvetítés igénybe vétele nem kötelező.

7. Közvetítő és alkusz-üzletet a kiállítás területén a rendező-bizottság meghatalmazottján kívül senkinek másnak folytatni nem szabad.

8. Az eladások a rendező-bizottságnál bejelentendők és az eladási árak is. E kötelezettség oly eladásoknál, amelyek a lóvásáron a bizottság meghatalmazottjának közvetítésével kötöttek, a közvetítőt illeti.

9. A marhavásárokon a közvetítők kizárva lévén, vételárak átvételét és kifizetését a kiállítási iroda kívánatra díjmentesen közvetíti.

10. Eladott, illetőleg megvett állatok a kiállítás befejeztéig ugyanolyan szabályok alá esnek, mint az el nem keltek, illetőleg a többi kiállítási állatok.

11. Fogyasztási adó alá eső állatok eladása esetében, ha ezek a székesfőváros belterületére birtokosok, a fogyasztási adót a vevő tartozik fizetni.

12. Minden egyéb a kiállításnak vásári jellegéből kifolyólag netalán fölmerülő kérdések tekintetében a főváros területén érvényes vásári szabályok lesznek irányadók.

„Juvel-Lorencz“ burgonya. „A múlt év tavaszán szíves volt Szalay Ottó deveseri postamester ur termelési kísérletre „Juvel-Lorencz“ elnevezése alatt 40 kiló burgonyát küldeni. — Már megérkezésekor feltűnt nekem ezen burgonya tetszetős alakja, nagysága és a megejtett próba után főleg lisztesége által. Sütve vagy főve teljesen szétesett, ami többnyire nagy keményítő-tartalomnak a jele, noha a talaj laza, vagy kötöttsége szintén befolyással van erre.

A 40 kilót elültetve, a burgonya csakhamar kihajtott, szárképződése roppant erőteljes volt, ami általában a kesei fajok tulajdona. A phytophthora infestans (burgonza-pénész) nem bántotta; igaz ugyan, hogy permetezve lett úgy ez is, mint az általam termelt többi fajok, de amazokon egyes leveleken itt-ott fekete foltok mégis csak előfordultak, de a „Juvel-Lorencz“ levelén ilyeneket nem láttam.

Október elején szára elszáradt, ami normális viszonyok közt az érés jele. A burgonyát kiszedtem és örömmel tapasztaltam, hogy egyike a legjobb fajoknak, mert nagy, teljesen ép és mondhatnám egyforma nagyságu gumóival a Richter Imperator és Magnum bonum közül feltűnően kitűnt. A termést lemérve, 250 kiló volt, tehát 13-szoros hozamot adott.

Részemről — különösen gazdasági célokra — igen ajánlom a „Juvel-Lorencz“ burgonyát, és azt hiszem, hogy a Richter Imperatornál — amely pedig nálunk igen sok helyen kiváló terméseket adott — többet

ér. Ugy látszik, hogy igen jól eltartható, mert sem a kiszedéskor, sem most január hóban a rothadásnak legkisebb jelei sem láthatók.

Ha sikereket tudtak elérni új fajok előállítására, úgy az első sorban a burgonyánál érvényesült, és ha egyáltalán indokolt a megváltoztatás és új fajok termelése, úgy főleg indokolva van ezen eljárás a burgonyát illetően, mert ez által a termés mennyi- és minősége lényegesen fokozható. Rösler Károly titkár.

E rendkívüli becses fajt Lorencz erfurti világhírű kertészetében nyerték, egy szerencsés keresztezés után, melyet én 1891. év óta termelék és így az a magyar földben már meghonosult. Eddig mindenki bámulja jóságát és hasznosságát, melyet én is a legmelegebben ajánlok kísérletre mindenkinek. A magburgonya Szalay Ottó m. kir. postamesternek: Deveser, Veszprém megye, 100 kilógrammonként 4 forintot kapható. A szállítható legkisebb mennyiség 50 kiló.

C s a r n o k.

A 48-iki márcziusi napokról.

Írta: Hentaller Lajos.

Szabadságharcunk történetének legérdekesebb és leghitelesebb részleteit a szemtanúk szolgáltatják. Fontosak azok a jegyzetek is, melyek évek, évtizedek múlva jelennek meg. Kétszeresen fontosak azonban a szemtanúk azon feljegyzései, melyeket a pillanatot behatása alatt, hogy úgy mondjam, zsurnalisztikai gyorsasággal s megfigyelés alapján tett közzé a kortárs, közvetlen néhány nappal az események lezajlása után. Ez a negyvennyolczas nagyidők valódi fotografája olyan kép, mely sem nem lízeleg, sem nem rutit, hanem az idomokat teljesen kidomborítja. Ilyen érdekes kis munkácskát adott ki 1848-ban közéletünk egy kiváló férfija, Kléh István.* Nemcsak a szemtanú leírása és előadása értékes e könyvecskében, hanem mert oly férfi írta, akit az egész ország és főleg a főváros ideig, puritán embernek ismert egy teljes életén át.

Ezért fontosak reánk nézve Kléh István feljegyzései és megjegyzései. A könyv nem a márcziusi napokon kezdődik, hanem „Előzmények“ cím alatt megkérdezőleg az Apponyi-Metternich-féle adminisztrátori rendszert; felsorolja az adminisztrátorok által elkövetett jogtalanságokat. A dolgokat így jellemzi:

„A nemzet lelkesebbjei felszólaltak a kormánynak ezen törvénytelen intézkedései ellen, a megyék felirtak, hasztalan! A nemzet sebei nem nyertek orvoslást, sőt ujjakkal szaporították.“

Kimondja ezután, hogy a dohány-monopolium a „magyarhoni termelés egyik főnemének patkánymérge, mert a szerény természetű csekély áron kénytelen dohányát átadni a hatalmas monopolistának.“

Ráter ezután a kormánypárt értekezletére, melyet Apponyi állásának megszilárdítása kedvéért Budapesten tartott, s mely hadat üzent az ellenzéknek. Erre az ellenzék a maga híres „Nyilatkozatát“ val felelt. Felemlíti az esetet, midőn a kormány Kohn Mark hírhedt váltócsempeszt Pestmegye rabságra ítélő határozata ellen védelmébe vette, fel a sajtó elnyomását és azt, hogy az ellenzéknek abszolúte nem volt organuma.

* Kléh István: A pesti forradalom története 1848-ban. Adattul politikai életünk erkölcsi történetéhez. Pesten. Beemel nyomdája. 1848.

A nemzet — jegyzi meg — keblének felzaklatott iszonyuan hullámzó indulatai csak némán törtek ki. A nemzet türte a kormány-parancsnok gyilkos által jogain ejtett sebeket és vérző kebelével, kétes remények között nézve bizonytalanul jövője elé.

Ily viszonyok közt nyílt meg az országgyűlés 1847. novemberében. A képviselők a királyi előadásokért köszönő feliratot határoztak a felségnek. A kormány e felírást a főrendi táblán megbuktatá: ennek következtében az alsó tábla Kossuth Lajos indítványára a köszönő felíratot letette. Ez volt az első menykő, mely sodomai pusztulással fenyegette Apponyi grófot.

Ezalatt Franciaországban megbukott a konzervatív kormány, az orléansi ház és a monarchia. Ez esemény a művelt Európában mozgalmat idézett elő. Ez volt a leghatalmasabb rugója a magyar s főleg a pesti mozgalmaknak.

Ezután Kléh István a márcziusi napokat ismerteti; s beismeri, hogy akkor tenni kellett. „S ha tenni kell, ha az ígének testet kell adni, Kossuth Lajos mindig első a küzdelem terén.“ Ismerteti Kossuthnak márczius 3-án a kerületi üléshez benyújtott feliratát, s kijelenti, hogy a főrendek mindennek útját állták, s nem tárgyaltak semmit.

Érdekesen írja le Pest közéletét márczius második hetében. A pestiek is élénk figyelemmel kísérték a francia és német mozgalmakat.

Az érdekes hírekkel telt lapokat nagy néptömegek jelenlétében nyilvános helyeken olvasták fel, s a lelkesebbek agyában felvillant az egyesülés szent eszméje. Ivek indították meg egy nagyszerű ifjúsági reformlakoma rendezésére. Az ellenzéki kör pártolásra hivatott fel.

Ily élénk mozgalmak folyama alatt jutott a főváros a pozsonyi hírek birtokába; a külföldi mozgalmak pedig naponként komolyabb színt kezdtek ölteni. A hazafiak társadalmi uton akartak lökést adni a törvényhozásnak; s a rendeket egy petíció beadásával határozták el gyámolítani. Az ellenzéki körbe márczius 12-ére népgyűlést hirdettek. Az országgyűléshez benyújtandó folyamodványt Irinyi József fogalmazta. A szerkezet ellen néhány észrevétel tetetett, s miután az idő előre haladt, megállapodás nem történt.

Másnap, márczius 14-én reggel a város főbb pontjain nagy tömegek álltak körül a kiragasztott petíciót, s a nép mindenféle rokonszenvezett azzal. Délután folytatták a népgyűlést; a kör tervei megteltek honfiakkal rangkülönbség nélkül; a ház előtt hullámozott a népek özöne, melynek sokaságát a termék már be nem vehették. Mindenki feszült figyelemmel várta az eredményt. Az ülést megnyitották, s az ifjúság nevében Vasvári Pál előadta, hogy nem találkozott köztük senki, ki a petíció ellen szót emelt volna. Klauzál Gábor arra kérte a gyűlést, hogy a petíciót ne mindjárt, hanem az országos agitáció útján kezdessék meg. Ez az indítvány nyert többséget. Az ifjúság egy része e végzésben meg nem nyugodván, elégtelentül távozott.

(Vége következik.)

Piaci árak.

Nagy-Enyed, 1896. márczius 15.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
„ közepszerű	„ „	7-—
Kétszeres legjobb	„ „	7-—
„ közepszerű	„ „	6-50
Rozs legjobb	„ „	5-—
„ közepszerű	„ „	4-50

Zab legjobb	"	"	6—
" közepes	"	"	5—
Kukorica (tengeri)	100 kilogramm		5.—
Burgonya	"	"	2—
Széna legjobb	egy szekér		5.—
Szalma legjobb	"	"	2-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirányban nélkül, 1 m. hosszú			3-50
Cserfa 1 " " " " " "			3-50
Tölgyfa 1 " " " " " "			3-50
Faszén kemény	egy hektoliter		1-50
Marhabús	1 kilogramm	32—36	
Sertéshús	"	40—44	
Szalonna	"	64—72	
Disznósír	"	— 80	
Vöröshagyma	"	— 15	
Fokhagyma	"	— 20	

Szerkesztői üzenetek.

S. T. Kolozsvár. Mint láthatja, figyelmünk kiterjed minden ilyen nyilvánulásra.

D. H. Magyar-Igen. Tér szűke miatt jövő számunkban.

Ostálysorsjáték, Nagy-Enyed. No féljen semmit, vissza se küldje semmi felelőséggel sem tartozik, egyszerűen tépje szét. Rosszul sikerülhetett Heintze urnak a második sorsjátéka, hogy így a nyakára küld mindenkinél sorsjegyeket.

Katona, Szolnok. Balázsfalván a sorozás 20. és 21-ikén lesz, tehát csak siessen.

Kiváncsi, Nagy-Enyed. (E) és (-) jegyek alatt ugyanazon munkatársunk ír.

Virágbazár, Gyulafehérvár. Dehogy. Czikünk-ből láthatja, hogy ép ellenkezőleg: nagyon is olesó; szivarok hivatalos árban, szópókák 2 kronként lesznek árusítva. A leveleket azok megírja levélszekrénybe dobja, onnét egy bájos postakihordó kiveszi és kézbesíti czimzettnek, tehát csak lássa el magát jó esomé 10 filléressel.

Bandérialista, Maros-Ujvár: Gróf Teleki Ádám, Bandériumvezető Zeyk József br, vagy Zeyk Gábor, zászlóvivő Dr. Varró László; a városok zászlait viendik: Dr. Varró Indár, Lengyel György és Szalánczy Jenő.

Magyar-utczai. Nem tudunk róla semmit.

Tökepénzes. Bazilikasorsjegye 6 frtot nyert, Jószív-sorsjegye semmit.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Czirner és Lingner.

Czirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt

35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázzal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes HENNEBERG-selymet 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, koezkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal stb.) a megrendelt áru postabér és vámmentesen a hához szállítva, mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára ZÜRICHBEN. Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

Sz. 1161—1896.

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye marosujvári járásba kebelezt kutyfalvai körjegyzői körben **Oláh-Péterlaka székhelylyel** ujonan szervezett és 400 frt évi fizetéssel és 60 frt dologi kiadási jutalékkal egybekötött segédjegyzői állás választás utján betöltendő lévén, felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják hogy elméleti képzettségüket és az 1883. évi t. cz. 6. §-ában előirt minősítést igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat e hivatalhoz folyó évi márczius hó 23-ig nyujtsák be, mivel

később beérkező folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak.

A megválasztandó egyén Oláh-Péterlaka és Szentjakab községekből alakult anyakönyvi kerületben a születési és elhalálozási, valamint a házassági anyakönyvek önálló vezetésével is meg lesz bizva, — a jegyzői teendőkre nézve a felügyelet a kutyfalvai jegyzőt illeti. — A választás **f. év márczius hó 24-én délelőtt 11 órakor** Oláh-Péterlakán, mint a kör székhelyén fog megtartatni.

A marosujvári járás szolgabírói hivataltól.

Marosujvart. 1896. márczius hó 9-én.

Hirdetmény.

Balázsfalvi Klein testvérek esődtömege ügyében a hitelezői választmány a csődleltárban 12716 frt 90 kr. beszerzési és 8509 frt 36 kr. becsárban fölvetett árúknak — melyekből azonban a csőd előtti foglaltatok javára **f. évi január hó 29. és 30. napjain** tartott árverésen 583 frt 91 krnyi leütési árban eladott tárgyak, valamint a fenti értékekbe be nem számított állványok és egyéb bolti fölszerelvények kiesnek — ajánlati versenytárgyalás utján leendő eladását határozta el. Ennél fogva a jelzett árúkat a következő feltételek mellett adatnak el:

1. Az árúkra a sajátkezüleg irt és aláirt vagy 2 tanu előtt sajátkezüleg aláirt és 10% készpénzbeli vagy óvadékképes papírbeli bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok **1896. évi márczius hó 22. napján déli 12 óráig** Balázsfal-

ván alulirt tömeggondnoknál beadandók.

2. A venni szándékozók a hiteles csődleltárt és a fent említett árverési jegyzőkönyv másolatát alulirt tömeggondnoknál, az árutárt pedig a helyszínén a délutáni órákban bármikor megtekinthetik

3. Minthogy a fent említett árverésen az eladott tárgyaknak a csődleltár tételével való azonosítása csak némely tételnél van megállapítva: ennél fogva a most eladásra kerülő tárgyaknak sem mennyisége, sem minősége tekintetében a csődválasztmány és a tömeggondnok szavatosságát nem vállalnak.

4. A választmány — mely az ajánlatok felett **f. évi márczius hó 24-én** fog határozni — fentartja jogát: a beadott ajánlatok közül bármelyiket elfogadni.

5. Elfogadás esetén köteles a vevő a vételárt **f. évi márczius hó 24-én vagy 25-én** készpénzben lefizetni és az árutárt legkésőbb **ugyanazon hó 30-án** átvenni, a mi általában történik; ha tételek szerinti átadást kíván: ez az ő előlegezendő költségén történik.

6. A vétel utáni illetéket a vevő viseli.

7. Ha a vevő a fentebbi feltételek bármelyikének eleget nem tenne: akkor bánatpénzének elvesztése mellett az árúkat az ő költsége — és veszélyére újabb ajánlati verseny, esetleg árverés utján fognak eladatni, de a netaláni többlet a csődtömeget fogja illetni.

Dr. Rónai János s. k.
esődtömeggondnok.

Több mint 50 év óta sikerrel használtatik!

ESZÉKI SPITZER-KENŐCS

ESZÉKI SALVATOR-SZAPPAN.

Valódi minőségben

csakis, mint eddig, ezentulis

Eszéken, felsőváros

DIENES C. J.-féle

gyógyszertárban készül és megrendelhető.

Szeplőket és májfoltokat,

valamint az összes

bőrtisztatálanságokat biztosan eltávolít.

1 tégely valódi Spitzer-kenőcs . . . . . 35 kr.
1 üveg valódi Spitzer-mosdóvíz . . . . . 40 kr.
1 darab valódi Salvator-szappan . . . . . 50 kr.
1 doboz valódi lyoni rizspor 3 színben 50 kr és 1 frt
1 tégely kézpaszta . . . . . 60 kr.

FIGYELMEZTETÉS!

Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el vannak látva, és kéretik a t. közönség csakis **Dienes**-féle eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

Sz. 1963—1896.

Pályázati hirdetés.

Alsófehérmegye nagyenyedi járásában rendszeresített remetei körorvosi állomás lemondás folytán üresedésbe jöven, ezen állomásra pályázatot hirdetek.

1. A körorvos évi fizetése 500 frt, mely javadalmazás előleges havi részletekben a felgyógyi pénztárból vehető fel.

2. A remetei kör áll a ponori, felgyógyi és diódi körjegyzőségek községeiből, (8 község, 9426 lakossal), — Szekhely: Felgyógy esetleg Diód község.

3. Pályázni kívánók jelenlegi szolgálati viszonyaikon kívül kötelesek az 1883. évi I. t. cz. 9. §-a és az 1870. évi XIV. t. cz. 43. §-ában előirt minősítvényeket a pályázati kérés mellett igazolni.

4. A választás **1896. évi márczius hó 30-án délelőtt 10 órakor** fog Felgyógy község irodájában megtartatni, a pályázatok azonban már **márczius hó 28-ig** bezárólag Nagy-Enyeden a járási főszolgabírói hivatalnál benyújtandók.

Nagyenyedi járási főszolgabírjától.

Nagy-Enyeden, 1896. márczius hó 14-én.

Szász József,
főszolgabíró.

Csiraképessége kipróbálva

Mint **Mauthner Ödön** legmegbízhatóbb czég **bizományosa**, ajánlom a t. helybeli és vidéki vevő közönségnek a

MAUTHNER-féle

csiraképességéről legbiztosabb **luczerna, lóhere, különböző répa, bükköny** magvakat, ugyszinte legkitünőbb kerti vetemény, valamint nagy választéku különböző **virágmagvakat** eredeti, legolcsóbb beszerzési áron.

Teljes tisztelettel

Bisztritsány Lajos.

Virágmagvak legpompásabb színekben

Legmegbízhatóbb forrás

Az összes magvak most érkeztek.

Kőbányai Polgári Serfőző-Részvénytársaság

Budapest—Kőbányán.

Részvénytőke négy millió korona.

Van szerencsénk az érdekelt körökkel tisztelettel tudatni, hogy

NAGY-ENYEDEN**PAPP GYULA bizományosunknál**

egy kizárólagos főraktárt létesítettünk, a hol is söreink úgy hordókban, valamint

légmentes töltőgéppel

telített palaczkokban mindenkor az országszerte ismert kitünő minőségben és napenként friss töltésben kaphatók.

Kérjük a tisztelt érdekelt feleket, hogy sörszükségletük fedezése végett bizalommal forduljanak nevezett főraktárosunkhoz, a ki feladatának fogja ismerni a t. fogyasztók igényeinek lelkiismeretesen és kellő pontossággal megfelelni.

Tisztelettel

Ajegyzekek kívánatra bérmentve azonnal megküldetik.

a Kőbányai Polgári Serfőző részvénytársaság igazgatósága.

Sörnemek:

Polgársör márcziusi, **Királysör**, **Szent István sör** pilseni módszer szerint, **Kőbányai Barátsör** bajor módszer szerint, **Kiviteli márcziusi.**

